

Ett funktionsrätt Finland

– FDUV:s politiska program för 2027–2029

FDUV arbetar för mänskliga rättigheter, för ett gott liv på lika villkor för personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF) och för att öka deras delaktighet i samhället. Det här arbetet utgår från alla människors lika värde och från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Trots att Finland har ratificerat konventionen återstår mycket arbete för att de mänskliga rättigheterna ska förverkligas i praktiken.

Ett funktionsrätt Finland är utgångspunkten för det politiska programmet och handlar om rätten till självbestämmande och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Det förutsätter ett samhälle där det allmänna säkerställer att alla får det stöd och den service de behöver på sitt modersmål, svenska.

I en tid av osäkerhet, stor press på de offentliga finanserna och förändringar inom social- och hälsovården är det avgörande att rättigheterna för personer med IF och deras familjer inte försvagas. Deras röst ska höras när beslut som påverkar deras vardag fattas, antingen direkt eller genom de organisationer som representerar dem. De ska tas med i planerings- och utvecklingsarbetet av tjänster och stöd.

Det politiska programmet tydliggör FDUV:s prioriteringar och mål samt ståndpunkt i specifika frågor. FDUV bevakar intressena för svenskspråkiga personer med IF och andra med liknande stödbehov samt deras familjer. För att personer med IF ska ha det bra behöver även deras anhörigas rättigheter och resurser bevakas.

Det politiska programmet stöder genomförandet av FDUV:s strategi och fungerar som en vägkarta för det intressepolitiska arbetet under perioden 2027-2029.

FDUV är partipolitiskt obundet.

Tyngdpunkter i FDUV:s påverkansarbete 2027–2029

FDUV arbetar särskilt för att:

- staten tar ansvar för att varje individ får det stöd hen behöver och värnar om ett livskraftigt civilsamhälle
- välfärdsområdenas tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer är tillräckliga, ändamålsenliga och tillgängliga på svenska
- rätten till en skälig levnadsnivå tryggas.

Rätt till tjänster på svenska i välfärdsområdena

Tillgång till tjänster på svenska

- De tvåspråkiga välfärdsområdena ska erbjuda social- och hälsovård på svenska. Personer med IF ska få sina tjänster i sin närmiljö, särskilt när det gäller boende och daglig verksamhet.
- Välfärdsområdena ska säkerställa att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken. Klienter ska få kontakt, information, beslut och service på svenska samt kunna delta i beslut som gäller deras egen service.
- Välfärdsområdena ska göra språkliga konsekvensbedömningar innan beslut om nedskärningar, förändringar i servicenätet, upphandlingar eller andra reformer som kan påverka tjänsterna på svenska fattas. Konsekvensanalyserna ska särskilt beakta hur svenskspråkiga personer med IF påverkas.
- I upphandlingar av social- och hälsovårdstjänster ska de språkliga rättigheterna beaktas. Särskilt när det gäller boendetjänster för personer med IF bör direktupphandling kunna användas när det behövs för att trygga service på svenska.

Samarbete mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena

- För att trygga tjänster på svenska krävs samarbete mellan välfärdsområdena, serviceproducenter, tredje sektorn och andra relevanta aktörer. Om ett välfärdsområde inte kan tillhandahålla tjänster på svenska är det skyldigt att samarbeta med övriga områden.
- Samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena ska konkretiseras genom en bindande arbetsfördelning för krävande och ovanliga tjänster på svenska. Avtalet ska ange ansvarsfördelning mellan områdena, hur klienter hänvisas till tjänsterna, tidsfrister, kvalitet och uppföljning. Social- och hälsovårdsministeriet ska aktivt styra och följa upp samarbetet. Personer med IF och deras familjer ska höras genom de organisationer som representerar dem, när samarbetet utformas.
- Specialkompetensen inom svenskspråkig funktionshindersservice ska tryggas nationellt genom tillräcklig finansiering och styrning. Välfärdsområdena ska tillsammans upprätthålla det svenska specialkunnandet inom bland annat funktionshindersmedicin, psykologi, psykiatri, rehabilitering, kommunikation och krävande boendeservice. Kompetensen ska vara tillgänglig oberoende av boningsort och får inte splittras så att ingen längre bär helhetsansvaret. Experttjänsterna bör vara mobila så att personer med IF får sina tjänster där de lever och bor.

Uppföljning av tjänster på svenska

- Det nationella faktaunderlaget om tjänster på svenska ska utvecklas. Modersmål, valt servicespråk och det språk som faktiskt används i kontakten ska registreras och följas upp. Den språkliga uppföljningen ska omfatta rådgivning, väntetider, beslut, det praktiska genomförandet av beviljad service, kontinuitet och klientens möjlighet att förstå, bli förstådd och delta.
- Uppföljningen ska inte enbart mäta allmän kundnöjdhet, utan också om klienten fått kontakt, information, beslut och service på svenska samt kunnat delta i beslut om sin egen service.

Personal och kompetens

- Bra service kräver kunnig och tillräcklig personal - även på svenska. Det behövs mer fortbildning av personal inom funktionshindersservice samt bättre arbetsvillkor och större respekt för branschen. Utbildningen och service ska präglas av en modern människosyn där individens resurser och behov beaktas. Personalens och ledningens kunskap om målgruppen behöver stärkas. Funktionshinderservice är inte äldreomsorg!
- Velfärdsområdena ska systematiskt kartlägga personalens språkkunskaper och använda uppgifterna i personalplanering, rekrytering och utbildning. Kunskaper i svenska ska beaktas vid rekrytering och upphandling, och personalens användning av svenska ska stödjas genom fortbildning, språktillägg och möjlighet att använda språket i arbetet. Utbildningen och service ska präglas av en modern människosyn där individens resurser och behov beaktas.
- Personalens kunnande om bemötande av personer med utmanande beteende behöver stärkas. Särskilt ny personal behöver fortbildas i hur de bäst kan stöda och handleda i vardagen.
- Det behövs en ettårig utbildning för delaktighetshandledare - även på svenska. En delaktighetshandledare stöder personer med IF att uträtta ärenden i vardagen, vilket skulle minska på arbetsbördan för den övriga personalen. Det behövs även utbildning på svenska för personliga assistenter.

Delaktighet och inflytande

- Velfärdsområdena behöver utveckla och ta i bruk modeller som främjar delaktigheten för personer med IF.
- Det behöver finnas strukturer och stöd för att de ska kunna delta i planeringen, förverkligandet och utvecklingen av service, särskilt inom dag- och arbetsverksamheten samt boende.

Servicekoordinering

- Velfärdsområdena bör ta ansvar för att aktivt vara i kontakt med personer med funktionsnedsättning och deras familjer gällande stöd och service. Velfärdsområdena behöver även aktivt informera om sin service.
- Alla som behöver flera tjänster ska ha en namngiven kontaktperson med tydligt ansvar för att samordna stödheten över gränserna mellan socialvård, hälsovård, rehabilitering, FPA och andra aktörer.
- Klientplanen ska vara ett fungerande samordningsverktyg, uppdateras i tid och följas upp. Ansvaret får inte överföras på personen eller familjen.

Rätt till individuellt anpassat stöd under alla livsskeden

- Personer med IF oberoende ålder har rätt till ett liv på lika villkor som alla andra i samhället. För att det ska förverkligas krävs individuellt anpassad service.
- Barn med IF är i första hand barn. Även om det finns behov av stöd och habilitering måste barnets behov av familjeliv, lek och kompisar tillgodoses.

- Familjernas ork och möjligheter att klara sin vardag måste säkras. Tillräcklig och avgiftsfri avlastning ska tryggas, också efter att barnet nått vuxenålder. Det behövs flexibla tjänster som är anpassade enligt familjernas önskemål och behov, vilket även ökar föräldrarnas möjlighet att förvärvsarbeta.
- Utgångspunkten bör vara att det minderåriga barnet kan bo hemma med sin familj och att familjen får nödvändigt, individuellt anpassat stöd i hemmet. I krissituationer måste barnet erbjudas tillfällig krishjälp och åldersenlig boendeplats.
- I verkligt svåra krissituationer måste särskilda boenden erbjudas i närsamhället i alla tvåspråkiga välfärdsområden, både till barn, unga och vuxna med IF. Det behövs även stödinsatser direkt till hemmet. Digitala självhjälpsverktyg fungerar inte för utmattade föräldrar. Det mångprofessionella samarbetet behöver stärkas i krissituationer och även i skolorna behöver det finnas tillräckligt med kunskande.
- Det ska vara möjligt att få olika typer av tjänster i det egna hemmet, till exempel personlig assistans, hemservice och hemsjukvård. Serviceformen personlig assistans ger möjlighet till ett eget självständigt liv.
- Den nya funktionshinderlagen ska tillämpas jämlikt och enligt individuella behov. Välfärdsområdena ska säkerställa att personer med IF inte hänvisas till otillräckliga allmänna tjänster av ekonomiska skäl samt reservera tillräckliga resurser för bedömning, beslut och genomförande av service. Information om lagens tjänster, särskilt stöd i att fatta beslut, särskilt stöd för delaktigheten och träning, ska ges aktivt och begripligt på svenska och lätt svenska. Beviljandet och genomförandet av tjänsterna samt regionala och språkliga skillnader ska följas upp.
- Självbestämmanderätten måste förverkligas i praktiken. Inget beslut ska tas utan att höra den som berörs. De som har svårt att bestämma själva ska få stöd i att fatta beslut. Det är viktigt att de själva också får välja vem som ger det stödet.
- Tillgången till FPA:s och välfärdsområdenas rehabilitering måste stärkas och terapier ska även beviljas för upprätthållandet av funktionsförmågan.
- Stöd för rörligheten ska vara pålitlig och beakta personer med olika behov. Det ska vara enkelt, smidigt och tryggt att använda färdtjänsten och väntetiderna får inte bli för långa. Det ska dessutom vara enklare att resa över kommungränser. Rätten till bekant taxi måste tryggas för personer med IF.
- Personer med IF ska smidigt och oberoende av ekonomisk situation få tillgång till de hjälpmedel de behöver och familjerna ska informeras om de alternativ som finns.
- Personlig budgetering ska erbjudas som ett sätt att ordna servicen på för att möjliggöra individuella lösningar. Det ska vara frivilligt för servicetagaren att ta i bruk personlig budget.

Rätt till småbarnspedagogik, utbildning och livslångt lärande

- FDUV anser att rätten till utbildning på svenska måste tryggas också för de elever och studerande som behöver det mest omfattande stödet. Utbildningsvägarna från grundläggande utbildning till andra stadiet, arbete, dagverksamhet eller annan meningsfull sysselsättning ska vara tydliga, trygga och individuellt anpassade.

- Barn och ungdomar med IF har rätt till småbarnspedagogik och undervisning i sin närmiljö inom den grundläggande utbildningen. Inkludering kan förverkligas genom att anpassa såväl undervisningen med stöd av skolgångshandledare som själva lärmiljön. Även undervisningsmetoderna och användning av anpassade läromedel möjliggör att så många barn som möjligt kan gå i vanligt daghem och vanlig skola.
- Barnet ska vid behov erbjudas tidigarelagd läroplikt och individuellt stöd för inläringen och skolgången. Tillräckliga resurser måste reserveras för detta. Inkludering får inte vara en sparåtgärd!
- Tillgången till personal inom småbarnspedagogiken och skolorna måste tryggas. Speciallärare hör till de yrken som det är allra störst brist på. Kunskapen om undervisning inom verksamhetsområden måste stärkas.
- Undervisningen på andra stadiet för studerande i behov av särskilt stöd behöver utvecklas. Det behöver finnas större valmöjligheter kring utbildningsalternativ så att de bättre svarar mot de enskilda elevernas intressen och behov.
- Krävande särskilt stöd inom undervisningen på andra stadiet ska finnas närmare den studerandes hem, men utan att det specialpedagogiska och svenskspråkiga kunnandet urholkas. Antalet svenskspråkiga utbildningsplatser måste därför ökas, särskilt i södra Finland. Möjligheterna att inkludera elever i behov av krävande särskilt stöd i de vanliga yrkesskolorna bör utredas.
- Det behövs nationell koordinering för utbildningen på andra stadiet med tydligt svenskspråkigt uppdrag samt bättre samordning mellan utbildningsanordnare, välfärdsområden, FPA, sysselsättningstjänster och tredje sektor. Stöd för boendet behöver utvecklas så att eleven får det stöd hen behöver på studieorten.
- Utbildningsanordnaren på andra stadiet bör garanteras tillräckliga resurser för att tillsammans med välfärds- och sysselsättningsområdena skräddarsy praktikplatser, arbetsplatser och daglig sysselsättning enligt den studerandes individuella behov. Det här underlättar övergången från studier till arbetsliv eller annan meningsfull sysselsättning.
- Tillgången till anpassade och kvalitativa läromedel på svenska måste stärkas. Undervisnings- och kulturministeriet behöver upprätta en strategi för att trygga tillgången till läromedel även för de elever som har de största stödbehoven.
- Även när årskullarna minskar och det sker förändringar i skolnätet behöver behoven hos elever och studerande i behov av stöd beaktas. De har rätt till kvalitativ undervisning på svenska.
- Barn och unga med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för mobbning än andra. Därför måste skolorna i sitt antimobbningsarbete inkludera ett funktionshinderperspektiv. Även personer med IF ska engageras i det arbetet, till exempel genom erfarenhetstalare.

Rätt till ett eget hem

- Alla ska ha rätt att välja var, hur och med vem de bor. Mångsidiga boendelösningar bör utvecklas med beaktande av kraven i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

- Velfärdsområdena ska göra språkliga konsekvensbedömningar när de planerar nya boendeenheter och bostäder för personer med IF samt innan de fattar beslut om nybyggen, grundrenoveringar, sammanslagningar, nedläggningar eller förändringar i befintliga boenden. Bedömningen ska omfatta tillgången till svenskspråkiga och tillräckligt små boendeenheter, enheternas placering, personalens språkkunskaper samt den boendes möjlighet att använda svenska i sitt hem och i sin vardag. Personer med IF och deras närstående ska höras i ett tidigt skede. Ekonomiska eller strukturella förändringar får inte leda till större, institutionsliknande eller tvåspråkiga enheter där den svenskspråkiga miljön försvagas.
- FDUV är i regel emot två- eller flerspråkiga enheter.
- Många med IF bor i ett grupphem eller i en boendeenhet, trots att de med individuellt stöd kunde bo självständigt i egen fristående bostad. Personer med större stödbehov ska inte heller per automatik hänvisas till någon särskild form av boende. Boendestöd i det egna hemmet ska kunna genomföras med olika slag av tjänster såsom personlig assistans, närståendevård och hemvård.
- Den som äger fastigheten där man bor behöver inte vara den samma som ger boendestödet. Det ska var möjligt att kombinera olika serviceformer av olika serviceproducenter flexibelt.
- Institutionerna ska avvecklas och tillgången till egna fristående bostäder ska främjas. Grupphem och boendeenheter ska vara små för att förhindra institutionsliknande arbetssätt och främja en hemlik och mänsklig miljö där självbestämmande beaktas. Den oönskade utvecklingen med centraliserade, stora boendeenheter och nyinstitutionalisering bör stoppas.
- Det finns behov av att utveckla specialkunnande och skapa mindre boendeenheter för till exempel personer med utmanande autismproblematik eller psykisk ohälsa samt för äldre. Ingen ska behöva vara rädd i sitt eget hem.
- Finansieringen för individuellt boende med stöd bör tryggas. Boende ska vara möjligt i olika miljöer: på landsbygden eller i stadsmiljö, beroende behov och intresse. Konceptet med bostadsnätverk bör vidareutvecklas. Bostäder ska inte byggas där ingen vill bo.
- Personer med funktionsnedsättning har rätt att flytta från en boendeform till en annan och rätt att flytta från en ort till en annan. Samhället ska stöda personen att flytta från boendeformer med mycket stöd mot ett mera självständigt boende då personen erhållit tillräckliga ”boendekunskaper”. Ingen ska ändå behöva flytta mot sin vilja.
- När nya boenden planeras ska man beakta behoven av tillräckligt stora bostäder, hjälpmedel, tillgänglighet och tjänster som butik, kollektivtrafik och fritidstjänster i närsamhället. Målet bör vara ett så självständigt liv som möjligt, men så att ingen lämnas ensam. Det är också viktigt att kartläggningen av behoven och planeringen görs tillsammans med personer med IF och anhöriga.
- Vägen till ett eget hem är för personer med IF ofta en lång process som kräver flyttförberedelse enligt individuella behov. Det behövs tillräckligt med stöd till hela familjen och att velfärdsområdet involveras i ett tidigt skede för att garantera en god serviceplanering och boendeträning.

Rätt till jobb och meningsfull sysselsättning

- Personer med IF deltar oftast i dagverksamhet eller arbetsverksamhet. Bara ett fåtal har anställning med lön. Det finns många strukturella och attitydmässiga hinder som gör det svårt för målgruppen att nå lönearbetet. Sysselsättande verksamhet ska stöda deltagarnas möjlighet till jobb på den öppna arbetsmarknaden eller erbjuda betalda uppdrag enligt underleverantörsmodellen. I den modellen kan servicetagare få lön eller arvode för uppdrag inom ramen för arbetsverksamheten.
- Personer med IF är en resurs på arbetsmarknaden. De ska kunna få individuellt stöd - inkluderat lönestöd - för att nå och behålla anställning. Det behövs fler svenskspråkiga arbetstränare.
- Alla kan inte jobba heltid, men många med IF kunde jobba deltid. FDUV understöder en linjär modell för invalid- och sjukpension. Den innebär att löneinkomster och pension kan kombineras mer flexibelt så att det gynnar även dem som kan och vill jobba mer än det nu är möjligt på grund av inkomstgränsen.
- Dagverksamheten bör utvecklas så att den beaktar individuella behov och stöder delaktighet i samhället. Uppgifterna ska kännas meningsfulla för deltagaren. Deltagarna i den dagliga verksamheten ska ha större möjlighet att påverka verksamhetens innehåll, till exempel genom planeringsmöten.
- Arbetsverksamheten ska stöda deltagarens möjligheter till arbetslivsdelaktighet och social gemenskap.
- Utlokaliserad arbetsverksamhet som utförs på arbetsplatser i syfte att lära sig arbetsuppgifter bör vara tidsbunden och övergå till ett anställningsförhållande efter en skälig inlärningsperiod.
- Arbetsersättningen för deltagande i arbetsverksamhet är en viktig motivationshöjande inkomst för många med IF - skär inte i den!

Rätt till skälig levnadsnivå

- Familjer som har barn eller vuxna med funktionsnedsättning drabbas ofta ekonomiskt. Hela familjens ekonomiska förutsättningar bör tryggas på lång sikt.
- Närståendevårdarna ska få ordentlig lön för sitt viktiga arbete och behandlas jämlikt oberoende av välfärdsområde. Kriterierna för beviljandet av närståendevård och vårdarvode behöver förenhetligas.
- De flesta personer med IF har små eller obetydliga inkomster. En stor del lever rejält under den relativa fattigdomsgränsen. För många räcker pension och övriga bidrag nätt och jämnt till att betala räkningar, hyra och behövliga mediciner. Fattigdomen har vittgående konsekvenser för det psykiska, fysiska och sociala välbefinnandet. Nivån på grundskyddet behöver höjas.
- Grundtrygghetssystemet måste vara förståeligt och flexibelt så att det inte sackar efter när det sker förändringar i arbets- eller funktionsförmågan.

- De nödvändiga tjänster som personer med IF behöver för att leva ett gott liv ska förbli avgiftsfria. Klientavgifterna inom social- och hälsovården är redan på en hög nivå och får inte längre höjas.
- De olika avgiftstaken för klientavgifter, medicin och resor ska kunna kombineras. Vidare ska avgiftstaket räknas enligt 12 kalendermånader i stället för årsvis. Ansvaret för att följa upp kostnaderna inom avgiftstaket bör ligga hos myndigheterna. Klientavgifterna får inte heller höjas till oskäliga nivåer.
- Många personer med IF behöver en intressebevakare under en stor del av sitt vuxna liv. Samtidigt är det viktigt att intressebevakarna får ett skäligt arvode. Det borde därför vara möjligt att ansöka om bidrag från staten för att täcka kostnaderna.
- Personer med intressebevakare har rätt att få information om sin ekonomi och tillräckliga medel för personliga utgifter, fritidsverksamhet och andra intressen. Huvudmannen ska höras och hens åsikter beaktas gällande vem som väljs till intressebevakare.
- Tillräckliga resurser måste reserveras för den allmänna intressebevakningen och antalet klienter per intressebevakare får inte vara så högt att det leder till brister i den personliga servicen.

Rätt till information, digital delaktighet och tillgänglighet

- I dagens digitaliserade informationssamhälle finns det många grupper som blir utan information och tjänster. Vi behöver mycket mer material på lätt svenska och digitala lösningar som är tillgängliga och begripliga för oss alla.
- Rätten till information på lätt språk, inklusive lätt svenska, måste stärkas. Det behövs resurser för att förverkliga målen i det nationella handlingsprogrammet för lätt språk. Rätten till lätt språk bör tryggas i lag.
- Lätt språk ska vara en självklar del av myndigheternas kommunikation, utgivningen av material på lätt språk ska främjas och sakkunskapen om lätt språk ska utvecklas och stärkas. Dessutom måste kvaliteten på lättläst material tryggas genom tillräckliga expertresurser. Det går inte att förlita sig på att lättlästa versioner uppgjorda med artificiell intelligens håller måttet.
- Elektronisk identifiering måste underlättas för personer med IF och deras anhöriga, till exempel genom en nationell digital identitet. Det ska vara möjligt att identifiera sig med den digitala identiteten i både offentliga och privata tjänster. Personer med IF ska få stöd att använda elektroniska identifieringsverktygen på ett säkert sätt. Det behöver även finnas likvärdiga alternativ för dem som inte använder digitala verktyg. Även intressebevakarnas möjligheter att uträtta ärenden för sin huvudmans del måste underlättas.
- Offentliga digitala tjänster som är riktade till alla medborgare måste ha användarvänliga versioner på lätt svenska. Kravet ska gälla också privata aktörer som producerar social- och hälsovårdstjänster. Likaså ska bank- och försäkringstjänster vara tillgängliga och begripliga för oss alla.

- Lagen om tillhandahållande av digitala tjänster bör utvidgas till att omfatta kognitiv tillgänglighet. Tillsynsmyndigheten måste garanteras tillräckliga resurser för att följa upp och bevaka tillämpningen av direktivet.
- Som ett alternativ till digitala lösningar bör det också i fortsättningen vara möjligt att sköta sina ärenden med sakkunniga och myndigheter ansikte mot ansikte. Det här får inte vara ett dyrare alternativ än den digitala tjänsten.
- Utvecklingen av digitala tjänster måste utgå från mänskliga rättigheter och beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning. Även datasäkerhet och skydd av personlig integritet måste beaktas. Det här är särskilt viktigt vid digitalisering av tjänster, användning av artificiell intelligens och reformer av infrastrukturen.
- Offentliga miljöer ska vara till för alla. Det är viktigt att beakta tillgänglighetsaspekter inom stadsplanering och kollektivtrafik. Tillgänglighet ska ses brett; samhället behöver bli bättre på att beakta den kognitiva och sensoriska tillgängligheten.

Rätt till kommunikation

- Alla kan inte tala, men alla kan kommunicera. För att vi alla ska kunna delta i samhället på lika villkor behövs det betydligt större satsningar på alternativ och kompletterande kommunikation som till exempel symbolstöd och tecken som stöd. Kommunikation är också en förutsättning för självbestämmande och delaktighet.
- Rätten till stöd för kommunikation behöver tryggas för personer med IF och deras familjer. Stödet ska sättas in vid rätt tidpunkt och beviljas enligt individuella behov.Handledning av närstående ska ingå.
- Enskilda personers behov av stöd för kommunikationen och hjälpmedel bör utvärderas och uppdateras regelbundet, också i vuxen ålder. Hjälpmedlen bör vara avgiftsfria, liksom handledning och eventuella reparationer och uppdateringar.
- Tillgången till talterapi på svenska behöver förbättras.

Rätt till god hälsa

- Lämpliga och tillräckliga serviceformer stöder välbefinnandet hos personer med IF. Om personer blir utan nödvändigt stöd påverkar det deras hälsa negativt och leder till behov av dyrare tjänster.
- Kunskapen gällande olika slags funktionsnedsättningar bör utvecklas inom den offentliga social- och hälsovården för att garantera en god hälsa.
- Personer med IF kan behöva information, stöd och uppmuntran för att upprätthålla en god hälsa. Vars och ens självbestämmanderätt bör ändå beaktas och goda levnadsvanor måste vara ett eget val.
- Det behövs både inkluderande motionsformer- och grupper och grupper som är anpassade enkom för personer i med särskilda stödbehov. Kommuner och idrottsorganisationer har ett ansvar för att möjliggöra anpassad motion.

- Kommunerna och välfärdsområdena bör reservera tillräckliga resurser för att möjliggöra en aktiv fritid för målgruppen. Den lokala föreningsverksamheten har en central betydelse för gemenskap, delaktighet och meningsfull fritid och ska tryggas genom långsiktiga verksamhetsbidrag, tillgängliga och förmånliga lokaler samt fungerande samarbete med kommunerna och välfärdsområdena. Välfärdsområden bör aktivt rekrytera flera personliga assistenter och liknande för att motverka ofrivillig ensamhet.
- Inom hälsovården, omsorgen och psykiatrin bör man bli bättre på att se bakom diagnosen och identifiera eventuell psykisk ohälsa hos personer med IF. Det behövs också anpassad vård, lågtröskeltjänster och individuellt anpassat stöd för dem som lider av psykisk ohälsa. Välfärdsområdena behöver upprätta tydliga strukturer för hur stödet ordnas på ett flexibelt sätt. Personalen behöver också få stöd i sitt arbete i form av kontinuerlig fortbildning, kompetenshöjande insatser och arbetshandledning.
- Sexuella rättigheter tillhör alla. Personer med IF har rätt att få information om sex, sexualitet och samlevnad på ett anpassat och förståeligt sätt. Det är viktigt att personalens kunnande stärks och att den har verktyg för att diskutera ämnet med målgruppen.
- Personer med IF lever allt längre. Deras rätt till en bra ålderdom bör tryggas. Det behövs lämpliga boendeformer och anpassad verksamhet för pensionärer så de har meningsfullt innehåll i vardagen. Vården av dem med demens behöver utvecklas.

Rätt till trygghet och rättvisa vid kriser

- Ingen får lämnas ensam, isolerad och utan stöd vid kriser. Inom social- och hälsovården ska det utarbetas individuella beredskapsplaner för att trygga tillgången till hjälp och stöd vid olika störningssituationer och undantagsförhållanden. Det är viktigt att involvera personen med funktionsnedsättning och hens närstående i det här arbetet.
- Myndigheterna ska utveckla sin kommunikation vid krissituationer. En tydlig och klar informationsgång måste tryggas och informationen måste även finnas tillgänglig på lätt svenska.
- Kunskapen om behoven hos personer med olika funktionsnedsättningar behöver stärkas hos polis, väktare och räddningspersonal. I krissituationer måste det finnas sätt för personer med tal- och kommunikationssvårigheter att kontakta myndigheter.
- För att stärka samhällets resiliens och krisberedskap behöver civilsamhällets verksamhetsförutsättningar tryggas.

Det politiska programmet är godkänt av förbundskongressen **XX.XX.2026**